

Vrije grond – Kapitaal en Geldkringloop

Maria Tak van Poortvliet bracht de BD-landbouw naar Nederland. Al in 1926 startte zij Loverendale. Zij begreep dat privé-grondbezit een gezonde landbouw in de weg staat en nam het revolutionaire besluit om haar landerijen – familiebezit gedurende vele generaties – over te dragen aan Loverendale Cultuurmaatschappij. Zij vertrouwde haar grond toe aan het algemeen maatschappelijk belang: gezonde voedselvoorziening.

Tekst_Andries Palmboom Foto's_Annelijn Steenbruggen, Loverendale en Dick Boschloo

Vrije grond

Privé-bezit van landbouwgrond heeft een ondermijnend effect op de landbouw. Iedere grondtransactie werkt prijsopdrijvend. Dat brengt voor iedere nieuwe boer een steeds hogere financiële last met zich mee, die moet worden opgebracht door hogere rendementen; de voedselkwaliteit en de voedselprijzen komen erdoor onder druk te staan. Ook is grond een geliefd beleggingsobject, dat vatbaar is voor speculatie. En dat terwijl grond eigenlijk 'van zichzelf' is. Het moet in goed rentmeesterschap beheerd worden. Landbouwgrond is bedoeld om te voorzien in voedsel voor de bevolking, niet om privé-eigenaren/aandeelhouders nog rijker te maken. Grond moet 'vrij' zijn. Stichting Grondbeheer geeft het voorbeeld: 40 jaar geleden werd begonnen met het verwerven van schenkingen, waarmee

inmiddels tientallen hectares zijn vrij gekocht ten behoeve van biologisch-dynamische landbouw. Die grond wordt toebedeeld aan vakbekwame boeren, die hun bedrijf ermee kunnen voeren zonder oneigenlijke grondlasten.

Geneutraliseerd kapitaal

Er is een parallel tussen privé-grondbezit in de landbouw enerzijds en privé-kapitaalbezit in de economie anderzijds.

Privé-kapitaalbezit heeft een ondermijnend effect op de economie. Kapitaal is in het gunstige geval het appeltje voor de dorst. Het moet een goed rendement hebben, waarbij het dienstbaar is aan de samenleving. In zekere zin is ook kapitaal 'van zichzelf'. Het moet met goed rentmeesterschap beheerd worden. Echter: al te makkelijk gaat kapitaal op zoek naar het hoogste ren-

dement. Het wordt dan ingezet voor speculatie, en niet altijd voor ethisch verantwoorde ontwikkelingen. Daarbij wordt geld verdiend met geld, zonder dat er tastbare economische waarde tegenover staat, - losgezongen van de werkelijkheid. Zo vindt 'losgezongen' (aandelen)geld haar weg naar.....jawell!..... grond en gebouwen!

Dat heet vastgoed. Kort-door-de-bocht-gezegd staat het kapitaal daar letterlijk vast. Het hoopt zich daar zelfs op en blokkeert zo een gezonde waardenkringloop. In dat opzicht kan de economie zijn licht opsteken bij de BD-landbouw, hoe daar de meststoffen vanuit de kringloopgedachte worden beheerd.

Van een circulaire economie kan pas sprake zijn, als kapitaal 'van zichzelf' is en beheerd wordt voor een algemeen belang. 'Vrij kapitaal' als equivalent van 'vrije grond'. Zulk 'vrij kapitaal' bestaat al en wordt 'geneutraliseerd kapitaal' genoemd. Geneutraliseerd kapitaal is geen privé-bezit. Het is gekoppeld aan een algemeen belang. Het wordt toebedeeld aan vakbekwame mensen, die hun bedrijf ermee kunnen voeren. Het Nederlandse voorbeeld is Stichting Sleipnir (zie pag 8).

Nogmaals kort-door-de-bocht: er zal iets moeten veranderen aan de eigendomsverhoudingen, wereldwijd, willen de economie en de landbouw gezond worden. Het klinkt radicaal en revolutionair en dat is het ook. Want in het algemeen willen 'we' daar nog niet aan. De BD-landbouw kan ons echter inspireren: 40 jaar geleden was het ondenkbaar dat BIO tot de mainstream zou gaan behoren...

Geldkringloop, het belang van schenken

Er is niets mis met kapitaal, het moet alleen als geneutraliseerd kapitaal gezond zijn werk kunnen doen in de samenleving. Als je op een kringloopachtige manier naar de geld en waarden kijkt, zal je ontdekken dat er naast 'gewoon' kapitaal ook waardenoverschotten kunnen ontstaan. Om dat te leren zien was het voor mij nuttig om mij te verdiepen in de sociale driegeleding. Zelf meen ik waardenoverschotten, oftewel kapitaaloverschotten, te mogen zien in het (aandelen-)geld dat bij de rijken der aarde 'tegen de muren klotst'. Dat zijn precies de overschotten, die 'vastgoed' of 'snelle aandelen' neigen te worden, omdat we niet uit het gedachten-kringetje komen van 'er moet verdiend worden'. Daar stokt de waardenkringloop, of - erger nog - : daar neigen woekerprocessen op te treden en daaruit dreigen de volgende economische crises te ontstaan. Hoe kunnen we die overschotten uit hun stagnatie 'bevrijden'? Wel, ook daar levert de sociale driegeleding intrigerende gezichtspunten. Kort gezegd: de waardenkringloop wordt weer in stroom gebracht door ... schenkgeld.

Ik ben de overtuiging toegedaan, dat we in de BD verder moeten kijken dan onze neus lang is, namelijk niet alleen naar de BD-landbouw, maar ook naar een vernieuwende economie. Nadere studie en praktische experimenten zijn vereist!

Odin als voorbeeld

Binnen de Sleipnir-groep is Odin de groot-

ste deelnemer. Bij Odin is er geen sprake van privé-bezit. Het kapitaal is geneutraliseerd. De Coöperatie-structuur houdt in dat de leden (lees: klanten) mede-eigenaar zijn. Odin richt zich op de belanghebbenden (stakeholders), als dienstverlener, en zoekt de samenwerking, - niet de concurrentie. Een weerbarstige economische omgeving maakt dat niet altijd makkelijk realiseerbaar. Desondanks is Odin actief met schenkgeld. De Odin-imker kan zo bijen houden op BD-bedrijven voor het behoud van bij en vruchtbaarheid.

Bij Odin worden meerdere inzichten uit de sociale driegeleding in de praktijk gebracht, basale stappen ter voorbereiding van wat in het verlengde van de BD-landbouw aan de orde is: een vernieuwende economie.

Ik beschouw het als een voorrecht om daar te mogen werken! ☺

Andries Palmboom

is lid van de redactie van Dynamisch Perspectief en werkt bij Odin (medewerkerszaken).

"Vitaliteit is een kernbegrip in de BD-landbouw. Op een vitale landbouw hoort een vitale economie aan te sluiten. Dat is een economie van wederkerigheid, waarin de spelers oprechte interesse hebben in elkaar."

www.odin.nl

